

פרשת תצוה

וְאַתָּה תְּדַבֵּר אֶל כָּל חֲכָמֵי לֵב אֲשֶׁר מִלְּאֲתֵינוּ רוּחַ חֲכָמָה וְעָשׂוּ אֶת בְּגָדֵי אֶהְרֹן לְקַדְּשׁוֹ לְכַהֵנוּ לִי (כח, ג)

יש לך לב?

בורא עולם מְצוֹה את משה לארגן אנשים שיעשו את "בגדי הקודש" עבור הכהנים, בהתאם לתפריט וכפי התוכנית שקיבל בהר סיני, אלא שבורא עולם מבקש ממשה שאת הבגדים הללו יעשו אך ורק אנשים שיש להם את התואר והמעלה של "חכמי לב".

וכאן הבן עומד ותמהה ושכלו לרגע מתמהמה, והדבר בעיניו מאוד תמוה.

אמת, אין ספק שיצירת בגדי הכהונה זו מלאכה מורכבת מאוד הדורשת ממוחיות רבה, וברור שצריך שהאנשים העוסקים בה יהיו חכמים ובעלי מקצוע הבקיאיים היטב במלאכתם. אך לשם מה צריך שהאנשים הללו יהיו גם "בעלי לב"? מה הלב שלהם קשור לעניין?

ננסה רגע להגשים יותר את הדברים, ולהעביר אותם למושגים שלנו: אדם שיש לו סתימה בכיור והוא מחפש אינסטלאטור. האם הוא מחפש אינסטלאטור עם לב אצילי ומיוחד - או שהוא מסתפק באינסטלאטור חכם הבקי במלאכתו ויודע להניס ולהטיס כל סתימה - ולהתמודד עם כל תקלה?

בטרם נענה על השאלה נעלה רגע לבמה שאלה נוספת, המטרידה לא פחות: על הפסוק הנ"ל שבראש המאמר, כותב רש"י הקדוש את המילים הבאות: לקדשו - להכניסו בכהונה על ידי הבגדים, שיהא כהן לי (רש"י כ"ח ג').

והשאלה מתפרצת ועולה ומזנקת וממריאה עד לב השמים! הרי בגדי הכהונה היו עשויים מצמר של בעלי חיים החיים ברפת ושזורים מפשתן שגדל באיזה נקיק עלום וצבועים בדם של תולעת משי... אם כן כיצד יתכן שהבגדים הללו יכולים להזרים ולהעביר ולהחדיר קדושה במי שילבש אותם? איך בדיוק עובד הקסם הזה?

ברשות הקוראים החביבים נעלה לבמה גם את שאלתו המפורסמת של מושיקו "על קדושת הטלית והתפילין", שאלה שבעצם זהה לשאלה שלנו:

שהרי איך עושים תפילין? לוקחים עור מהפרה קְמֵדָה ועושים מזה קלף ורצועות, לוקחים את הַלְתָּיִים מהשור ג'וני ועושים מזה בתים לתפילין, מארגנים מהמקצוען "יעקובי" איזה צבע שחור עמיד ויציב, ומכל התערובת הזו יוצרים את התפילין הקדושות והמקדשות. אך מושיקו לא מצליח להבין איך זה עובד! לטענתו גם הנעליים שלו נוצרו מעור של בהמה וגם הן נצבעו בצבע שחור עמיד, אם כן מדוע התפילין קדושות - ונעליו הנעלות לא?

אותו דבר הציצית! הרי היא עשויה מצמר של כבש שאכל חסה בשטחים והשתזף בשמש וצעק כל היום מְמֵהָהָה... ובעצם גם הסמיכה של מושיקו עשויה מאותו צמר. אם כן מדוע הטלית קדושה - והסמיכה שלו לא?

אין ספק שהקושיות הללו יפות ונפלאות - ובפרט קושיותיו של מושיקו, אלא שחכמנו ז"ל כתבו לנו חמישה מילים - ועל פיהם כל הקושיות הללו מתפוררות ומתיישבות ומתמתקות. מה הם כתבו?

לקדשו - לשם כך יעשו את הבגדים (ספורנו כ"ח ג').

פרשת תצוה

שמעתם?! ביצירת בגדי הכהונה הושקעה מחשבת טהרה וקדושה תמידית, והיה צריך לכוין כל רגע ורגע "שהבגדים יקדשו את מי שילבש אותם". זה פלא שהבגדים קידשו את הכהנים? זה בעצם גם הסוד והקסם שמסתתרים מאחרי הטלית והתפילין, ולכבוד מושיקו - נרחיב מעט את הדברים בצורה פשוטה ובמילים ברורות:

הכל תלוי בהכנה וביצירה של הדבר! בנעליים ובסמיכה של מושיקו הושקעה מחשבה גשמית של ביזנע'ס וכסף ואופנה וגיזרה וכו' - וכל היצירה שלהם הייתה בשביל מטרה גשמית, כדי להגן על הרגל ולחמם את הגוף. אם כן מה שייך שתחול עליהם הקדושה? מצד שני... הטלית והתפילין ובגדי הכהונה מתחילת יצירתם נעשו מתוך קדושה וטהרה ולשם מצווה, ומתוך מטרה קדושה ונשגבה - לעבוד באמצעותם את ה', וזה מה שמקדש את העור והצמר והכותנה וגורם להם את המהפך הגדול והמעבר החד "מאביזרים גשמיים" לפריטים מקודשים ומקדשים, אשר באמצעותם מתחברים ומתקשרים עם הבורא בצורה הגבוהה ביותר.

כעת התבהרו הדברים והתיישבו ההדורים, וקיבלנו כבר תירוץ מושלם על שתי השאלות הנ"ל: (א) מחמת שבבגדי הכהונה היה צריך להשקיע מחשבת קדושה וטהרה תמידית, לכן לא מספיק שהעוסקים במלאכה יהיו "בעלי חכמה" הבקאים היטב באומנות - אלא צריך גם שיהיו "בעלי לב" טהור וזך היודע לזרוע ולנטוע קדושה וטהרה בתוך הבגדים, כדי שאותם בגדים ישנו את מהותם ויתהפכו מגשמיים לרוחניים.

(ב) כעת גם מובן כיצד הבגדים הללו מקדשים את הכהן. שהרי הם נעשו בטהרה וקדושה ומתוך מחשבת מצווה ועל פי צו אלוהי, וממילא הם בבחינת ציצית ותפילין.

המסר העולה כאן הינו חד וברור כראש הגפרור ולא ניתן למחוק ממנו אפילו קמצוץ ופירור: עבודת ה' אינה "חומרי הגלם" והמעשה הפיזי והגשמי, אלא "ההשקעה הרוחנית" והטהרה הפנימית שמכניסים לתוך המעשה.

לדוגמא: ה' לא מחפש שנצטט ונדקלם את מילות התפילה, אלא שנשתפך מעומק הלב ונזרים רגש וכיסופים לבורא - דרך המילים שבתפילה. ואם לא כן, הרי שהעיקר חסר מהספר - וכפי שניסחו זאת חכמנו ז"ל במילים "תפילה בלא כוונה, כגוף בלא נשמה" (נחלת אבות, אבות, ב' י"ג).

האמת היא שהדברים מעוגנים בנביא בצורה הרבה יותר תקיפה ונוקבת, ומשום כך עדיף שנצטט את הדברים ככתבם וכלשונם:

לְמָה לִי רֵב זְבָחֵיכֶם...? כִּי תָבֵאוּ לְרֵאוֹת פָּנַי - מִי בִקֵּשׁ זֹאת מִיְדֵיכֶם רָמַס חֲצָרַי...? לֹא תוֹסִיפוּ הִבִּיא מִנְחַת שָׂוּא... קִטְרֹת - תוֹעֵבָה הִיא לִי... חֲדָשִׁיכֶם וּמוֹעֲדֵיכֶם - שְׁנֵאָה בְּפִשִׁי, הִיוּ עָלַי לְטָרְחָ... גַּם כִּי תִרְבּוּ תִפְלָה - אִיבְנֵי שִׁמְעַ (ישעיה א' י"א - ט"ז).

אלוקים מודיע שיש אנשים שהוא מוותר על קורבנותיהם, הוא לא מעוניין שהם יעלו אליו לרגל, הוא קורא לקטורת שהם מקטירים "תועבה", הוא שונא את השבתות והחגים שהם עושים, והוא גם מואס בתפילתם. ככן שזה נשמע מזעזע?

הרי מדובר במקיימי מצוות מתוקים המקריבים ומקטירים ומתפללים ושומרים שבת ומועדים. אם כן על מה

פרשת תצוה

יצא הקצף?

הנביא לא משאיר אותנו בממתינה - והוא מגלה לנו את פשר התעלומה:

בְּחָצוֹ, הִזְכּוּ, הִסִּירוּ רֵעַ מֵעַלְלֵיכֶם מִגֵּד עֵינֵי, חֲדָלוּ הֲרַע... דַּרְשׁוּ מִשְׁפָּט... שְׁפֹטוּ יְתוֹם... רִיבוּ אֶלְמָנָה...

יהודים יקרים, מהמעשים שלכם ניכר שהתוכן שלכם רקוב וקלוקל ואתם כלל לא מעוניינים לעשות את רצון ה' וללכת בדרכיו, ובעצם אתם עובדים את ה' ועושים את המצוות ללא רגש ותוכן - כאדם הפורע "מס" וחוב למלך.

ומכיוון שבורא עולם לא מחפש את התפאורה החיצונית שבמצווה - אלא הוא מעוניין שעל ידי המצוות האדם יתקדם בפנימיותו וייטהר ויזכך את מידותיו ותכונותיו ויתקרב אליו יותר, הרי שאם האדם לא פועל בכיוון הזה והוא עושה את המצוות רק בצורה חיצונית - אך ליבו בל עימו באותו זמן, בורא עולם לא שמח באותן מצוות, והוא מודיע שהוא מוותר עליהם.

נ.ב. אין זה סותר שאם האדם נמצא בשעת משבר ובמלחמת הישרדות רוחנית והוא דוחק את עצמו ומתאמץ כדי לעבוד את ה', אזי למרות שבאותם רגעים הוא לא מכניס כוונה ותוכן למצוותיו והוא עושה אותם כפריעת חוב בלבד עם חיצוניות ללא פנימיות, למרות זאת מעשיו חשובים ואהובים בשמים - והם אפילו נקראים "מסירות נפש", ויש להם את המעלה הכבירה של "טוב אחד בצער ממאה שלא בצער", שהרי לצער הנלווה עם המעשה יש מעלה לא פחות מהכוונה - והבורא משלם על כך שכר מושלם.

הדברים תקפים בפרט לאותם מתחזקים ומתחילים ומתקרבים ליהדות, אשריהם ואשרי חלקם, ירבו כמותם בישראל.

זהו המסר שמעביר לנו הנביא, וזו גם הנקודה שראינו בפרשה: עבודת ה' צריכה להיעשות עם הנוסחה של "חכמי לב". "חכמה" - כדי לבצע את כל פרטי המצווה בצורה הגשמית שהיא דורשת. לעבד עורות ולהכין תפילין, לגזוז צמר ולהכין ציצית וכו'. "לב" - כדי למלאות תוכן ופנימיות במעשה הגשמי, להכניס למעשה כוונה וטהרה, ולחפש את החיבור עם ה'.

לצערנו פגשנו בהיסטוריה הרבה "חכמים - בלי לב", וראינו איזה חורבן ושואה הם גרמו לעם ישראל. רוצים מסמכים?

מי לא שמע על הברנש יש"ו שהיה חכם ומלומד בתורה ואיש קבלה מובהק, אלא שלא היה לא לב רוחני. יש"ו היה ריק מיראת ה' אמיתית, הוא היה שקוע בכישופים וראיית נשים ושאר טומאות, כפי שמעידה הגמרא (סנהדרין ק"ז ע"ב). ומה היו התוצאות?

חורבן... אסון... כפירה... דם ואש ותמרות עשן... שריפת התלמוד... שריפת היהודים על המוקד... מסעות צלב והתעללות האינקביזיציה וכו' שהנצרות חוללה בעולם, [והרי הנצרות החלה מיש"ו כידוע, וכפי שמופיע בתלמוד באלו המילים: יש"ו הנוצרי כישף והסית והדיח את ישראל... (שם)].

זו גם סיבת ההקפדה על המלמד תלמיד שאינו הגון - שעשאוהו כעובד עבודה זרה (חולין קל"ג ע"א, ועיין מהרש"א ח"א שם), וזה המקור לפתגם המפורסם של גמליאל גיאר "המלמד תלמיד שאינו הגון - בגהינום יעשו לו אפייה וטיגון".

משום שאם התלמיד מעוניין רק בחכמה - בחכמת התורה, ולא בלב - בטהרה ובזיכוכ המידות, הרי שהוא

פרשת תצוה

בבחינת "קוץ", והרב שמשקה אותו בתורה המשולה למים - הרי הוא בעצם משקה ומטפח את אותו קוץ ומחזק אותו, ומגביר ומפטם את כוחות הרשע שבו. [ואין זה סותר את המשפט "המאור שבה מחזירה למוטב", משום שזה נאמר על אדם שמנסים לקרבו - והוא לא משתמש בתורה באופן שיטתי "בתור חכמה חיצונית"].

אין ספק שהדברים חדים כתער ומובנים לכל נער ואפילו לאיש בָּעַר, ולכאורה אין מה להוסיף עליהם. אלא שחובתנו לעשות כאן איזה עדכון פצפון, למען השלמת התמונה.

חכמנו לימדונו שלא מספיק להשקיע "חכמת לב" וקדושה וטהרה ביצירת בגדי הכהונה, ולכוין שהבגדים יקדשו את הלוּבש אותם.

צריך להשקיע את העוצמה הזו גם בשלבים היותר מוקדמים, עוד בשלבי ההתרמה וארגון חומרי הגלם ואסיפתם מעם ישראל (ספורנו ה' כ"ח).

אין ספק שהעדכון הזה מחכים אותנו הרבה, ומגלה לנו נדבך נוסף בעבודת ה'.

יהודי יקר! דע לך שעבודת ה' מושלמת איננה מתחילה "בשעת המצווה", אלא עוד הרבה קודם לכן. עוד בזמן ההכנה והטיפול באביזרים "הכאילו" גשמיים (כמו זמן הרכישה של ארבע המינים או קניית התפילין וארגון צורכי השבת וכו'), כבר אז צריך לפתוח במסע קדושה וטהרה והכנה רוחנית - כפי הנוסחה של "חכמת לב" שראינו לאורך כל הדרך, עם הכנה נפשית וטהרת הלב וזיכור הנפש והמידות.

ואם כבר הגענו עד הלום חובתנו להמשיך להלום ולגלות את יופי היהלום שמופיע במדרש, ואלו דברי הנפלאים:

מעיד אני עלי את השמים ואת הארץ! בין גוי בין ישראל, בין איש בין אישה, בין עבד בין שפחה, הכל לפי מעשיו של אדם - רוח הקדש שורה עליו (ילקו"ש שופטים מ"ב).

גם רבי יוסף אירגאס הביא את הדברים הללו בשם "מדרש תנחומא", ואחר כך הוסיף וכתב כך:

כי כל המקדש עצמו ומקשט את נפשו עד שתהא משכן לתורה ולחסידות, וודאי שרוח הקודש תהא חופפת ומרחפת עליו (שומר אמונים 'הקדמון', הקדמה ב', הצעה ב').

אכן מצאנו בגמרא שחסידי הראשונים היו שוהים לפני התפילה והמצווה ומכינים את עצמם (ברכות ל"ב ע"ב), וזו בעצם מצווה בפני עצמה שנקראת "הכּוּן לְקִרְאת אֱלֹקֶיךָ יִשְׂרָאֵל (עמוס ד' י"ב). זה פלא שהם הגיעו לרמות כל כך נשגבות עד כדי כך שנאמר עליהם המשפט המדהים הבא!?

כך היו עושים חסידים ואנשי מעשה, שהיו מתבודדים ומכוונים בתפלתם עד שהיו מגיעים להתפשטות הגשמות ולהתגברות כוח השכל, עד שהיו מגיעים קרוב למעלת הנבואה (שו"ע או"ח צ"ח א'). והיום בדורנו... איך נראית התפילה?

למרבה הצער הבושה היגון והעלבון, נתברך דורנו בחזנים "טייסיים מקצועיים" שמהירותם יכולה להתחרות עם החללית המתקדמת ביותר. כל תפילה הופכת אצלם "למבצע חילוץ" אשר יש לסיימו בזריזות מבלי להשאיר עקבות, בשיטה המפורסמת של "כבולעו כך פולטו", והם לא מתביישים בכך.

פרשת תצוה

לצערי נזדמן לי פעם להתפלל בכזה מניין שהחזן הטיס את התפילה בצורה מזעזעת, ובמקום שיתבייש בכך, לאחר התפילה הוא פנה לחבר שלו עם חיוך של מליון דולר ושאל אותו את השאלה הבאה - והוא השתמש באלו המילים: איך הייתה ההטסה?

והבדיחה הגדולה ביותר היא שכאשר אותם טייסים, סליחה! כאשר אותם חזנים מעוניינים להתבטאות בציבור - כמו בזמן ניגון הקדיש בתפילת ערבית של שבת או בקדיש שאחרי ישתבח בתפילת שחרית, או אז יש זמן לְפִיט ולנגן ולהפגין ביצועים סטריאופונים מרשימים עם אוקטבות גבוהות ואיזון דציבלים נדיר, פתאום מתברר שהם יכולים לנגן קדיש וקדושה באיטיות נפלאה ואף לעצור את הנשימה ולסחוב את הניגון דקות ארוכות... אך את שאר התפילה הם בועטים לשער השמים ומטיסים במהירות האור, כאילו שיש מאחריהם איזה פקח שמאיים עליהם בדו"ח אם לא יסיימו להתפלל מהר.

אין ספק שאותם חזנים צנזרו מתוך תורתם את סימן צ"ח בשולחן ערוך (או"ח הלכות תפילה), וגם על תפילתם אמר הנביא ישעיה את המילים הנ"ל: כִּי תִבְאוּ לְרֵאוֹת פָּנֵי - מִי בִקֵּשׁ זֹאת מִיְדְכֶם רָמַס וְצָרִי...? גם כִּי תִרְבּוּ תְפִלָּה - אִיגְבִי נְשָׁמָע.

חבל שאותם חזנים טייסים לא מְפַנִּים את הבמה לבן אדם אחר היודע לפני מי הוא עומד ומהי עוצמת התפילה, חזן שיוודע לייקר את הסגולה הנפלאה שהוזכרה בגמרא "שכל המאריך בתפילתו - אין תפילתו שבה ריקם" (ברכות ל"ב ע"ב), סגולה שגם הוזכרה בראשונים והומלצה "הלכה למעשה" (מאירי שם).

הבעיה היא שיש עזי פנים שיודעים את כל זה ואף דיברו איתם על כך בצורה סמויה וגלויה, הסבירו להם שתפילתם המהירה נוגדת את השולחן ערוך (או"ח צ"ח) ומשום כך הם אינם רצויים בתור חזנים, אלא שמחמת עזות שבהם ורצון גדלות וצורך להתבטא בציבור - הם ממשיכים בדרכם הקלוקלת והמסואבת וניגשים לעמוד התפילה ומשמשים כחזן לציבור וממשיכים להתפלל בדהרה - כאילו שהתפילה היא פגע רע שיש לסיימו במהרה.

נ.ב. הדברים נכתבו בכוונה בהבלטה והדגשה והרחבה ובלי כפפות מלטפות, כדי להדגיש את דעת התורה בעניין ולשמש לפה לכל החפצים להעיר - אך הם נמנעים מחמת כל מיני סיבות השמורות עימם (לא נעים לי מהחזן / הערתי לו פעם והוא לא שמע לי / הוא יחשוב שאני מחפש להתנשא מעליו וכו')... וכל בית כנסת שיראתו קודמת לחכמתו אמור לבחון את עצמו ולראות כיצד הוא מתמודד עם הנושא הזה, ואם קיים בקרבו הפגע הרע הזה - עליו להוקיע את התופעה ולמחות על כבוד שמים המתבזה, ולהציע לאותו חזן סורר את ההצעה הקוסמת הבאה:

בא לך להטיס את התפילה ולקמפרס ולדחוס אותה לרבע מהזמן? אין בעיה חמודי. בבקשה ממך תישאר בבית, ושם תתפלל איך שבא לך. במהירות, עם צנזורים וחיתוכים והבלעת מילים, אתה יכול יום כן להתפלל ויום לא להתפלל, אך כאן בבית הכנסת עליך לכבד את ההלכות המופיעות בשולחן ערוך, ואת הציבור שהינך מייצג.

האמת היא שחרגנו מעט והארכנו בעניין התפילה, אך אין ספק שאם הדברים יהיו לתועלת אפילו לאחד, הרי זה שכר כולנו.

את המאמר נחתום בשלושה ידיעות מעניינות שיסגרו לנו את כל הקצוות ויעזרו לנו להחדיר היטב את כל ה"ל".

פרשת תצוה

א) הפרשה דנה בעשיית בגדי הקודש ובקידוש הכוהנים והמשכן. אך איזו פרשייה מוזכרת לפני כן? במה פותחת הפרשה? בדרישה של "ויקחו אליך שמן זית זך" - את טיפת השמן הראשונה שבזית, שזהו בעצם השמן המזוקק ביותר. ומדוע כתבה התורה את הידיעה המרעישה הזו לפני בגדי הקודש - לפני היסוד של "חכם לב"? ללמדנו שבעבודת ה' צריך לחזר אחר המזוקק והמושלם ביותר, ולא להסתפק במועט ובבערך.

ובאיזו פרשייה חותמת הפרשה את דבריה? באזהרה לא להקטיר לה' "קטורת זרה". ומה זו קטורת זרה? קטורת מושלמת עם תו תקן, אלא שיש בה שינוי מועט. ומדוע זה נכתב אחרי פרשיית בגדי הקודש וקידוש הכהן?

כדי להזכיר לנו שוב פעם שעל האדם היהודי להידבק בקדושה ולבצע את היסוד של "חכם לב" בשלמות, מבלי להחסיר או לשנות מהמצווה. אחרת, עבודת ה' שלו עלולה להפוך "לעבודה זרה - הזרה לה' ", שהרי היא חרחה מהתקן שה' קבע.

ובאמת מדוע? למה עלינו לחפש בעבודת ה' את השלמות? התשובה על כך טמונה בידיעה הבאה:

ב) הפרשה פותחת במילה "ואתה" ומסיימת במילה "להשם", להודיע לאדם ששתי הקצוות הללו הם התכלית שלו, וזו הגדרתו המדויקת של האדם היהודי.

יהודי יקר! הבורא בחר בך לבן (בני בכורי ישראל...) אך מצד שני אתה גם עבדו הנאמן (כי לי בני ישראל עבדים...), ומרגע לידתך ועד יומך האחרון רובצת עליך המסגרת של "דע מאין באת ולאן אתה הולך ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון (אבות ג' א'), תחרוט זאת על לוח ליבך ותחזר אחר עבודת ה' מושלמת - שהרי זו תכליתך, ועל כך תתוגמל בעולם שכולו טוב.

ג) ואל יאמר אדם איזה מסכן אני... אני חנוק במסגרת תורנית ואיני יכול להיות פרפר חופשי ומאושר השותה צוף ועושה מה שבא לו.

חלילה לחשוב כך! אדרבה, על האדם לזכור את דברי האבן עזרא שכתב על בגדי הכהונה את המילים הבאות: לְכַבֹּד וּלְתַפְאֵרֶת - שיתפארו בהם, כי אין אחד בישראל שילבש כאלה (אבן עזרא כ"ח ב').

יהודי יקר, יהודי חביב, אתה נסיך! הכיפה שעליך זה הכתר, הציצית זה בגד המלכות, התפילין זה תכשיט יקר, העיניים שלך השמורות מפני טומאה ותועבה הם שתי מרגליות יקרות וטהורות, הלב הזך שלך הוא מזבח מקודש - אשר באמצעותו הנך עוקד את תאוותיך ומשפר את מידותיך, המוח שבך הוא ארון הקודש - בתוכו הנך אוגר את התורה שאתה לומד... כל כולך משועבד לבורא והבורא מתפאר בך בכל העולמות, כפי שנאמר "וַיֹּאמֶר לִי עֲבָדִי אֶתָּה, וְיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאֵר" (ישעיה מ"ט ב'). פירוש: זה שהאדם עבד לה', זה בעצם מה שמייחד אותו מכל הנבראים ומקנה לו את המעלה והחיבה יתירה אצל הבורא, ועל כך הוא גם יתוגמל לנצח נצחים.

היש תענוג וכבוד גדול מזה?

מי שמביט על היהדות ברמה הגבוהה הזו, מבין היטב את "הזכות" להיות עבד ה'. לא כך?

פרשת תצוה